

KS. TOMASZ MOSKAL

**KS. PIOTR GÓRECKI, *PARAFIE I KOŚCIOŁY DIECEZJI
GLIWICKIEJ*, GLIWICE – OPOLE 2017, SS. 308.**

W 2017 r. minęło 25 lat od ostatniej reorganizacji struktur Kościoła katolickiego w Polsce. Papież Jan Paweł II ogłosił ją w dniu 25 marca 1992 r. w bulii *Totus Tuus Poloniae Populus*. Jednym z głównych celów jej realizacji, były postulaty sformułowane już na Soborze Watykańskim II (1962-1965), by właściwiej łączyć okręgi kościelne i dostosować je do wymogów stawianych współczesnemu duszpasterstwu. Zrealizowana wówczas cyrkumskrypcja spowodowała m.in. utworzenie 13 nowych diecezji, wśród których znalazła się także gliwicka. Wydzielona została z terytorium diecezji opolskiej, katowickiej i częstochowskiej. Przed biskupem Janem Wierzbickim (1935 -) i prezbiterium diecezjalnym postawiono zadanie scalenia tych terenów tak pod kątem kościelnym jak i ludzkim z różnymi tradycjami czy zwyczajami. Jak zaznaczył w Słowie wstępnym do recenzowanej książki następcą pierwszego biskupa gliwickiego (od 2011 r.), biskup Jan Kopiec (1947 -) „Wspólnota kościelna i religijna nie może być bowiem wyizolowana z normalnego, społecznego osadzenia w ramach ludzkiej aktywności, w której każdy człowiek przychodzi na świat, rozwija się i realizuje wszystkie swoje potrzeby, starając się przy tym nie zaniedbać odniesienia do Najwyższego Pana i Stwórcy” (s. 7).

W celu jak najpełniejszego przedstawienia diecezji gliwickiej, bogactwa zarówno dotychczasowego, wielopłaszczyznowego dorobku, jak i ukazania swobodnego „dzisiaj” z pewnymi planami na przyszłość, podjęta została w środowisku

tamtejszych naukowców inicjatywa, mająca na celu zrealizowanie projektu badawczego o tytule „Diecezja Gliwicka – Dziedzictwo i Misja”. Ponieważ działalność duszpasterska jest realizowana w istotnym stopniu na poziomie parafii, dlatego jako pierwsze opracowanie powstała książka autorstwa ks. dra hab. Piotra Góreckiego, zawierająca „pełny zarys historii kościołów lokalnych tworzących diecezję” (s. 13). Naukowiec chcąc zrealizować podjęte zadanie, musiał zgłębić historie 156 wspólnot parafialnych, zgrupowanych w 18 dekanatach. Znajduje się w nich 190 kościołów (156 parafialnych, 17 filialnych, 17 innych, często zabytkowych) oraz 118 kaplic umiejscowionych w szpitalach, klasztorach, więzieniach, lub domach rekolekcyjnych. Precyzując cel który mu przyświecał przy pisaniu pracy zaznaczył, że nie jest nim „ukazanie całego dziedzictwa diecezji: duchowego i duszpasterskiego” lecz „ukazanie dziedzictwa materialnego diecezji: z drzewa, kamienia i cegły. Można je wskazać i syntetycznie scharakteryzować, chociażby na podstawie rozwijającej się przez wieki sieci parafialnej i dekanalnej oraz dzięki prowadzonym przez wieki budowom obiektów sakralnych, będących owocem wiary ówczesnych mieszkańców” (s. 13). Ta wielość parafii i obiektów sakralnych, różna chronologia ich powstania, geografia funkcjonowania oraz zróżnicowany stopień zachowania materiałów archiwalnych, wygenerowały opis według „jednej metody, która byłaby właściwym sobie leksykonem 156 parafii diecezji gliwickiej. Sporych rozmiarów zasób źródłowy oraz potrzeba stworzenia jak najbardziej zwartej syntezy zdecydowały o tym, aby publikacja opierała się właśnie na metodzie leksykograficznej” (s. 13).

Ten zabieg metodologiczny, pozwolił autorowi na syntetyczne, aczkolwiek nowe i przede wszystkim kompletne, zaprezentowanie dziejów obiektów sakralnych w diecezji gliwickiej. Dotychczasowe opracowania były bowiem zróżnicowane tak pod względem chronologii powstania, jak i zastosowanej metody, wybiórczości w korzystaniu ze źródeł czy w końcu przygotowaniem naukowym autorów. Konfrontując zawarte w nich treści z archiwaliami i nowszymi wynikami badań, okazywało się nierzadko, że zawarte w nich „liczne informacje historyczne były nieprawdziwe lub legendarne, inne zaś często wymagały weryfikacji na podstawie dostępnych źródeł” (s. 15). Autor korzystając z wypracowanej przez siebie metody, dokonał eksploracji informacji źródłowych z 216 teczek archiwalnych oraz 257 opracowań. Zaznaczyć należy, że dokonał ich starannej selekcji, uwzględniając istotne informacje oraz odsyłając do innych syntetycznych opracowań w wypadku pominiętych.

Uwzględniając powyższe założenia, ks. dr hab. Górecki przygotował skrócone historie 156 parafii. Ujął w nich informacje dotyczące miejscowości, parafii,

budynków sakralnych i osób, które trudziły się przy ich wznoszeniu i przeznaczeniu do Służby Bożej. Integralną częścią publikacji są zdjęcia, które pozwalają na „unaocznienie” opisywanych miejsc i obiektów. Co jest warte podkreślenia, autor nie tylko opracował dzieje wspomnianych 156 okręgów. Ich opis poprzedzony został rozdziałem wprowadzającym, prezentującym parafie i kościoły obecnej diecezji gliwickiej na przestrzeni wieków i jej materialne dziedzictwo. Scharakteryzował w nim sieć parafialną i dekanalną w średniowieczu, przemiany w okresie nowożytnym i industrialnym XIX wieku, okres międzywojenny i parafie oraz świątynie powstałe po 1945 (s. 19-40). Przygotowanie tego tekstu pozwoliło autorowi z jednej strony uniknąć powtórzeń, z drugiej wprowadzić czytelnika w bogactwo dziejów terytoriów tworzących aktualnie diecezję gliwicką.

O ile zatem są publikacje w których synteza i szczupłość opracowania idą w parze z obszernymi opisami i szczegółowymi informacjami, o tyle w odniesieniu do pracy autorstwa ks. dra hab. Piotra Góreckiego, mamy do czynienia z przemyślaną koncepcją prezentacji historii, oraz konsekwencją w realizacji przyjętych założeń. Ponadto należy podkreślić, że zostało to napisane i przygotowane z uwzględnieniem wymogów warsztatowych, stawianych dziełu naukowemu. Konkludując można więc stwierdzić, że praca ks. dra hab. Góreckiego została napisana przez historyka Kościoła posiadającego niezwykłą akrybię naukową, który rzetelnie opanował kunszt historyczny i umiejętnie się nim posługuje. Ponadto wykreowana przez niego metoda może być z powodzeniem zastosowana przy pisaniu analogicznych opracowań w pozostałych diecezjach.